



16 באפריל 2020

כ"ב בניסן תש"ף

לכבוד

מר קובי בר נתן, הממונה על השכר והסכמי עבודה, משרד האוצר
מר ארנון בר-דוד, יו"ר ההסתדרות החדשה
מר אריאל יעקובי, יו"ר הסתדרות עובדי המדינה

שלום רב,

הנדון: שמירה על זכויות עובדים שהם הורים לילדים עם מוגבלויות

פורום הקליניקות לזכויות אנשים עם מוגבלויות מורכב מקליניקות הפועלות בפקולטות למשפטים, העוסקות בהגנה וקידום זכויותיהם של אנשים וילדים עם מוגבלויות ובני משפחותיהם. פניה זו מוגשת מטעם הפורום, מטעם ארגון "בזכות", מטעם קואליציית ההורים לילדים עם צרכים מיוחדים, ומטעם בית איזי שפירא.

בהמשך לתקנות שעת חירום (הרחבת הסכם יציאה לחופשה על המגזר הציבורי הרחב בשל נגיף קורונה החדש) התש"ף – 2020 (החלטה מספר 4913 מיום 21.3.2020) (להלן: "ההסכם הקיבוצי") ולדרך יישומן על ידי המשרדים השונים מצאנו לנכון לפנות אליכם, כלדקמן:

1. תעסוקתם של הורים לילדים עם מוגבלויות הוכרה בחשיבותה הכלכלית והערכית באופן הבא לידי ביטוי, בין השאר, בחוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) התשנ"ג – 1993 (להלן: "החוק"). החוק קובע כי הורה לילד עם מוגבלות רשאי להיעדר מהעבודה לצורך סיוע אישי לילדו בהיקף של 18 ימים או חלקי ימים בשנה קלנדרית על חשבון ימי חופשה או מחלה שצבר, לפי בחירתו, וכן הוא רשאי להיעדר מהעבודה בכל שנה במשך 52 שעות נוספות על חשבון המעסיק. בנוסף, הורה עצמאי או הורה שהאדם עם מוגבלות נמצא בהזקתו הבלעדית (בהתאם לחלופות המופיעות בסעיף 1ב(א) לחוק), זכאי אף הוא ל-18 ימי היעדרות או חלקי ימי היעדרות נוספים בשנה קלנדרית.

2. חוק זה מאפשר להורים לילדים עם מוגבלות לעבוד ולתת מענה לצרכים המיוחדים של ילדיהם מבלי שהצורך בסיוע יערער על יציבות תעסוקתם, והוא מבטא הכרה בעומס הרב המוטל על כתפי ההורים בכל הקשור לטיפול וסיוע לילדיהם, מחד גיסא, ובחשיבות תעסוקתם, מאידך גיסא (וראו: מיכל אלפסי-

הנלי "משפחות מיוחדות: הורים לילדים עם מוגבלות, מאפיינים וקשיים בחיי היום-יום" משרד הכלכלה והתעשייה, (2016).

3. בימי חירום אלה, עובדים שהם הורים לילדים עם מוגבלות מתמודדים עם מצב מורכב וקשה בו הילדים נותרו ללא מסגרות חינוכיות וטיפוליות, ועל ההורים לספק להם השגחה ומענים חינוכיים וטיפוליים. מעבר לצורך של הילדים בטיפול וחינוך ביתי אשר יחליף בתקופה זו את הטיפול והחינוך המוסדי, עבור חלקם מדובר בחשש ממשי להידרדרות בתפקוד בעקבות השינויים המערערים את שגרת יומם. לפיכך, התמודדות ההורים ובני המשפחה של ילדים או אנשים עם מוגבלות רבה ומורכבת אף יותר מזו שבימי השגרה.

4. מורכבות זו באה לידי ביטוי הן בצורך ללוות את הילדים, גם בזמנים אלה, לטיפולים רפואיים ופרא-רפואיים, וגם בכך, שהמענה החלופי המוצע לחלק מהילדים כולל תורים טלפוניים וטיפולים מקוונים אשר אינם יכולים להינתן ללא השתתפות פעילה של ההורה בטיפול. בנוסף, חלק מההורים נדרשים כעת לבצע בעצמם את הטיפולים הפרא-רפואיים הניתנים באופן שגרתי במסגרת החינוכית, דבר הדורש מאמץ רב וגוזל זמן יקר בשל חוסר מיומנות ומחסור בציוד הדרוש.

5. על אף זאת **ההסכם הקיבוצי** שנכנס לתוקף ב-22 למרץ, עם הוצאת מרבית המגזר הציבורי לחופשה כפויה, לא כלל כל התייחסות ומענה למשפחות אלה, ובכך הוא פוגע באופן מהותי בקבוצת ההורים העובדים שלהם ילד עם מוגבלות. שכן, על פי ההסכם הקיבוצי עובד שחל עליו ההסכם ושאינו מוגדר כעובד חיוני, יכול לדווח "חופשה" בלבד בתקופת החופשה הכפויה. **עובד כזה לא יוכל לדווח כל דיווח אחר, כולל דיווח "מחלה" או "סיוע אישי", במידה והוא הורה לילד עם מוגבלות, ובכך נפגעות זכויות התעסוקה אשר הוקנו לו באופן מפורש בחוק.**

6. פגיעה זו מנוגדת גם לאמור בפרק ד' (פרק התעסוקה) בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח – 1998 (להלן: "חוק השוויון"). סעיף 8 לפרק זה מבסס את איסור האפליה בתעסוקה של אנשים עם מוגבלויות ובני משפחתם המטפלים בהם (ובכלל זה הורים – ראו סעיפים 8(ד) ו-8(ה)). "הפליה" מוגדרת בחוק השוויון גם כאי-ביצוע ההתאמות הנדרשות מחמת צרכיו המיוחדים של האדם עם המוגבלות (או קרוב משפחתו המטפל בו). בהתאם לסעיף, "התאמה" כוללת, בין השאר, את התאמת שעות העבודה ונהלי העבודה, והכל מבלי שהדבר יטיל על המעסיק נטל כבד מדי.

7. לסיכום, כאמור, המחוקק הכיר במצבה המיוחד של קבוצת ההורים לילדים עם מוגבלות המטפלים ומסייעים להם ובצורך שלהם בהגנה רחבה יותר לצורך השתלבות ויציבות תעסוקתית.

8. נוכח האמור, יש לעגן הכרה זו גם בתקופת החירום בה אנו נמצאים במסגרת ההסכם הקיבוצי כמו גם בכל חקיקה עתידית רלוונטית ולהכיר בזכויות קבוצת ההורים העובדים להיעדרות מעבודה בשל צורך בסיוע אישי לילד עם מוגבלות. זאת הן בעת מצב החירום והן בתקופת היציאה ממנו, תקופות אשר עבור משפחות אלה טומנות בחובן פוטנציאל לנזק אישי וכלכלי כבד, מעבר לזה הצפוי לכלל האוכלוסייה.

9. ויוזכר, כי גם בתקופת היציאה משגרת החירום, עדיין חזרתם של הילדים למסגרות החינוך המיוחדת תהיה מדורגת וחלקית, ותדרוש מההורים זמן ליווי וטיפול רב יותר.

10. לכן, על מנת לעמוד ביעדי החקיקה, יש לאפשר להורים אלה לנצל גם את ימי המחלה והסיוע האישי המוקנים להם בחוק, הן באופן רטרואקטיבי והן בעתיד, ועל קרן החופשה שתוקם בהתאם לסעיף 6 להסכם הקיבוצי להביא בחשבון צרכים אלה. זוהי ההתאמה הנדרשת להם כעת ולהם זכאים, התאמה

המבטאת את מחויבות המגזר הציבורי לרווחתן של משפחות לילדים ובוגרים עם מוגבלות. התאמה זו תשקף את תכלית החקיקה ואת ההכרה בעול העצום המוטל על כתפי ההורים בימים אלה.

בכבוד רב,

עו"ד לילך אילון-רפל, הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות, המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט
עו"ד אביבית ברקאי-אהרונוף, ארגון "בזכות"
עו"ד עירית גזית, הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות שכלית בשיתוף עמותת אקיי"ם, המרכז הבינתחומי
הרצליה
עו"ד רון דרך, הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות, המרכז לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים,
האוניברסיטה העברית
עו"ד ולרי זילכה, בית איזי שפירא
עו"ד נירה טנדלר, קליניקת "משפט רפואה ופסיכיאטריה", מרכז אונו למשפט חברתי קליני, הקריה
האקדמית אונו
עו"ד רויטל לך-כהן, קואליציית הורים לילדים עם צרכים מיוחדים
עו"ד רוני רוטלר, ד"ר מיה גפן ועו"ס טל רפאלי, הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות לזכרו של פרופ'
יעקב נאמן, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר אילן

העתקים :

פרופ' דניאל הרשקוביץ, נציב שירות המדינה
עו"ד רז נזרי, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-חוקתי)
עו"ד דן אורן, ראש אשכול שירותים חברתיים, מחלקת יעוץ וחקיקה (ציבורי-חוקתי)
עו"ד איה דביר, מחלקת יעוץ וחקיקה (ציבורי-חוקתי)
עו"ד ארז אנצוויג, היועץ המשפטי של הממונה על השכר והסכמי עבודה, משרד האוצר
עו"ד דבי אליעזר, היועצת המשפטית של זרוע העבודה, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
מר אברמי טורם, נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים
מר גיא שמחי, הממונה על תעסוקת אנשים עם מוגבלויות, ההסתדרות החדשה
עו"ד חנה שניצר, הלשכה המשפטית, ההסתדרות החדשה